

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ТА КОМУНІКАЦІЇ»

за освітньо-професійною програмою «Пожежогасіння
та аварійно-рятувальні роботи»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
за спеціальністю 261 «Пожежна безпека»

Рекомендовано кафедрою
соціальних і гуманітарних дисциплін
на 2025–2026 навчальний рік
Протокол від 25.08.2025 №1

Силабус розроблено відповідно до Робочої програми
навчальної дисципліни «Основи професійної етики та комунікації»

2025 рік

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація

Навчальна дисципліна «Основи професійної етики та комунікації» для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти освітньо-професійної програми «Пожежогашіння та аварійно-рятувальні роботи» за спеціальністю 261 Пожежна безпека галузі знань 26 «Цивільна безпека» має на меті сформувати у здобувачів вищої освіти уміння та навички у сфері міжособистісної, фахової комунікації у галузі цивільної безпеки; сприяти розвитку комунікативного потенціалу і потреби особистості у спілкуванні, навичок інтерпретації невербальної поведінки, вмінь ефективного спілкування і слухання, взаємодії у професійному спілкуванні, ефективному вирішенню конфліктних ситуацій, досягнення консенсусу у комунікативних процесах; організацію зв'язків з громадськістю та ЗМІ, а також сформувати чіткі уявлення про імідж фахівця з пожежної безпеки.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Кришталь Аліна Олександрівна, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін ННІ цивільного захисту, кандидат педагогічних наук, доцент
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, викладацька кафедри суспільних наук. Робочий номер телефону 0472 55-09-68
E-mail	kryshtal_alina@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Теорія і методика професійної освіти
Професійні здібності	Організаційні та комунікативні якості; навички навчання та викладання; навички організації освітнього процесу та наукової діяльності.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат педагогічних наук, спеціальність, 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти». Доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно із затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщується на платформі АСУ «Розклад НУЦЗ України» (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/time-table/group?type=0>). Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру згідно з розкладом з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 245. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни

полягає у формуванні, розвитку та систематизації знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти у сфері міжособистісної, фахової, масової та міжкультурної комунікації; розвитку комунікативного потенціалу і потреби особистості у спілкуванні, навичок інтерпретації невербальної поведінки, вмінь ефективного спілкування і слухання, взаємодії у діловому спілкуванні, проектування їх програми культурного зростання та соціалізації, досягнення консенсусу в комунікативних процесах; виробленні необхідних практичних навичок усного та писемного мовлення; формуванні ефективної мотивації до самоосвіти та розвитку, здатності до критичного мислення і перевірки фактів.

«Основи професійної етики та комунікації» є загальною вибірковою дисципліною.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Вибіркова	
Навчальний рік	2025–2026	2025–2026
Семестр	5-й	5-й
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	4	4
кількість модулів	1	1
загальна кількість годин	120	120
Розподіл часу за навчальним планом:		
лекції	20	4
семінарські	20	4
самостійна робота	80	112
Форма підсумкового контролю		
Диференційований залік		

Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: «Академічна доброчесність», «Філософія», «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Постреквізити: компетентності здобуті під час вивчення навчальної дисципліни необхідні для професійної підготовки здобувачів за усіма компонентами освітньої програми, зокрема під час проходження навчальної практики.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи» для підготовки здобувачів освіти за першим

(бакалаврським) рівнем вищої освіти у галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 261 ««Пожежна безпека»» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Дисциплінарні результати навчання	ДРН
Демонструвати професійну етику; дотримуватися гендерної толерантності та принципів недискримінації; володіти основними стратегіями запобігання маніпулятивних впливів в умовах воєнного стану;	ДРН01
Здійснювати комунікацію на теми загальної і професійної компетентності; застосовувати невербальні і невербальні засоби міжособистісної комунікації, необхідні для ефективного провадження професійної діяльності; налагоджувати комунікативні зв'язки з громадськістю.	ДРН02

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Очікувані компетентності дисципліни	ОКД
Здатність логічно, послідовно та аргументовано здійснювати професійно орієнтовану комунікацію із дотриманням етичних норм у контексті сучасного глобалізаційного простору з урахуванням вимог воєнного стану; навички ефективно вирішувати конфліктні ситуації, досягати консенсусу у професійно орієнтованих комунікативних процесах.	ОКД01

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. «Основи професійної етики та комунікації»

Змістовий модуль 1.

Комунікація у системі міжособистісних і суспільних відносин

Тема 1. Предмет, функції та види міжособистісної комунікації.

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Основи професійної етики та комунікації». Функції (інформаційно-комунікативну, регуляційно-комунікативну та афективно-комунікативну) та критерії міжособистісної комунікації. Результат спілкування. Види спілкування (безпосереднє і опосередковане; реальне і уявне; міжіндивідне, індивідно-групове, між групове; короткочасне і довгочасне; офіційне і неофіційне; вербальне і невербальне). Мотиви спілкування.

Література: [1-5, 9, 12, 13. Доп.: 2-6, 9-12, 16].

Тема 2. Індивідуальні особливості міжособистісної комунікації.

Особливості професійної комунікації. Рівні спілкування. Стилі спілкування. Спілкування на рівні «контакту» масок. Примітивний рівень спілкування. Маніпулятивний рівень спілкування. Формально-рольовий рівень спілкування. Діловий (професійний) рівень спілкування. Творчо-активний рівень спілкування. Дружній рівень спілкування. Авторитарний, демократичний, ліберальний стилі спілкування.

Література: [1, 2, 6, 10, 12. Доп.: 1, 6, 9-13, 16].

Тема 3. Особливості вербального і невербального спілкування.

Критерії розрізнення невербального та вербального спілкування. Акт вербальної комунікації. Нереклексивне слухання. Реклексивне слухання. Випадки застосування видів слухання. Структура діалогового спілкування. Принципи ведення ділових бесід. Пантоміміка: жести, пози, рухи у міжособистісній комунікації.

Література: [1-4, 7, 9-11. Доп.: 2, 5, 7-10, 14].

Змістовий модуль 2.

Основи міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки

Тема 4. Етичні норми міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки.

Етичні норми професійної комунікації фахівців у галузі цивільної безпеки. Формальність і неформальність у професійному спілкуванні фахівців у галузі цивільної безпеки. Розмежування кордонів у професійному міжособистісному спілкуванні.

Література: [1, 2, 5, 6, 9-12. Доп.: 1-5, 9, 12, 15].

Тема 5. Стилі й моделі міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки.

«Арена» (відкрита зона), «темна пляма» (сліпа зона), «фасад» (секретна зона), «невідомість». «Стратегія експозиції» (стратегія розкриття), «стратегія зворотного зв'язку». Комунікативний стиль. Види комунікаційних стилів. Стиль обвинувачення. Директивний стиль. Діалогічна, маніпулятивна, альтерцентристська, індіферентна спрямованість міжособистісної комунікації.

Література: [1-3, 6-10. Доп.: 2, 4-8, 10-13, 16; Інф.рес.: 1].

Тема 6. Гендерні аспекти міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки. Безбар'єрність у міжособистісній комунікації.

Поняття гендеру у міжособистісній комунікації. Гендерні відмінності у міжособистісній комунікації. Невербальна гендерна комунікація. Вербальна гендерна комунікація. Гендерні аспекти міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки. Безбар'єрність у міжособистісній комунікації.

Література: [1, 2, 4, 5-8, 13. Доп.: 4, 7, 9, 15].

Тема 7. Причини виникнення конфліктів та основні стилі поведінки у процесі вирішенні конфліктів.

Сутність поняття «конфлікт». Характеристика міжособистісного конфлікту. Стратегії і моделі вирішення конфліктів у професійній діяльності фахівця у галузі цивільної безпеки.

Література: [1-4, 8, 10, 14. Доп.: 3-6, 11-15].

Тема 8. Основні стратегії запобігання маніпулятивних впливів в умовах воєнного стану.

Сутність поняття «мовленнєва маніпуляція». Класифікація мовних тактик та стратегій впливу. Характеристика основних стратегій запобігання маніпулятивних впливів в умовах воєнного стану.

Література: [1, 2, 4, 13. Доп.: 4, 7, 9, 15, 16].

Тема 9. Особливості організації зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації.

Вплив засобів масової інформації на формування іміджу фахівця у галузі цивільної безпеки. Маніпуляція в «інформаційному» суспільстві та способи її уникнення.

Література: [1-3, 5, 6, 7, 9, 14. Доп.: 1, 8, 9, 11, 16].

Тема 10. Імідж фахівця у галузі цивільної безпеки.

Поняття іміджу фахівця у галузі цивільної безпеки. Чинники формування іміджу та репутації фахівця з охорони праці та підвищення його професіоналізму. Формування особистісної репутації керівника. Особистий брендинг фахівця у галузі цивільної безпеки.

Література: [2, 4, 5, 8-10, 13, 14. Доп.: 3-5, 9, 12-14].

Контрольна робота за модулем 1.

Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назви змістових модулів і тем	Очна (денна) форма навчання				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота	Поточний контроль
МОДУЛЬ 1 «Основи професійної етики та комунікації»					
Змістовий модуль 1. Комунікація у системі міжособистісних і суспільних відносин					
Тема 1. Предмет, функції та види міжособистісної комунікації	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 2. Індивідуальні особливості міжособистісної комунікації	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна

					робота
Тема 3. Особливості вербального і невербального спілкування	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Змістовий модуль 2. Основи міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки					
Тема 4. Етичні норми міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 5. Стилі й моделі міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 6. Гендерні аспекти міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки. Безбар'єрність у міжособистісній комунікації.	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 7. Причини виникнення конфліктів та основні стилі поведінки у процесі вирішенні конфліктів	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 8. Основні стратегії запобігання маніпулятивних впливів в умовах воєнного стану	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 9. Особливості організації зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 10. Імідж фахівця у галузі цивільної безпеки	12	2	2	8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Модульна контрольна робота	-	-	-	-	
Залік	-	-	-	-	
Разом за модуль 1	120	20	20	80	

Назви змістових модулів і тем	Заочна форма навчання				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		лекції	семінари (практичні) заняття	самостійна робота	поточний контроль
МОДУЛЬ 1 «Основи професійної етики та комунікації»					
Змістовий модуль 1. Спілкування у системі міжособистісних і суспільних відносин					

Тема 1. Предмет, функції та види міжособистісної комунікації	12	2	2	8	індивідуальна робота
Тема 2. Індивідуальні особливості міжособистісної комунікації	12	-	-	12	індивідуальна робота
Тема 3. Особливості вербального і невербального спілкування	12	-	-	12	індивідуальна робота
Змістовий модуль 2. Основи міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки					
Тема 4. Етичні норми міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки	12	-	-	12	індивідуальна робота
Тема 5. Стилї й моделі міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки	12	2	2	8	індивідуальна робота
Тема 6. Гендерні аспекти міжособистісної комунікації у галузі охорони праці. Безбар'єрність у міжособистісній комунікації.	12	-	-	12	індивідуальна робота
Тема 7. Причини виникнення конфліктів та основні стилі поведінки у процесі вирішенні конфліктів	12	-	-	12	індивідуальна робота
Тема 8. Основні стратегії запобігання маніпулятивних впливів в умовах воєнного стану	12	-	-	12	індивідуальна робота
Тема 9. Особливості організації зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації	12	-	-	12	індивідуальна робота
Тема 10. Імідж фахівця у галузі цивільної безпеки	12	-	-	12	індивідуальна робота
Залік	-	-	-	-	-
Разом за модуль 1	120	4	4	112	-

Теми практичних занять співпадають з назвами відповідних тем, зазначених у програмі навчальної дисципліни.

Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань (самостійна робота)

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час практичних занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань (самостійної роботи) здобувачів викладені у методичних вказівках для самостійного вивчення дисципліни «Основи професійної етики та комунікації».

1. Сутнісний зміст процесу комунікації.
2. Відмінності моделей комунікації.

3. Методи комунікативного аналізу.
4. Моделі комунікації.
5. Управління комунікативними процесами.
6. Методи комунікативного аналізу.
7. Процес спілкування та його складові.
8. Сутність поняття спілкування.
9. Форми, види і структура спілкування.
10. Комунікативна сторона спілкування.
11. Вербальні засоби спілкування.
12. Засоби спілкування та їх види.
13. Мовна комунікація: структура і функції.
14. Бар'єри у вербальній комунікації.
15. Цілі та фактори ефективного слухання.
16. Стили слухання й зворотний зв'язок у міжособистісному спілкуванні.
17. Засоби невербальної комунікації.
18. Інтерпретація невербальної поведінки.
19. Мова жестів і міміки людини.
20. Просторово-часовий фактор спілкування. Візуальний контакт.
21. Умови психологічно повноцінного спілкування.
22. Ділове спілкування та його стилі.
23. Імідж фахівця з охорони праці.
24. Комунікативна природа сучасних технологій навчання.
25. Комунікативна природа особистості.
26. Спілкування як загальнопсихологічна основа виховання особистості.
27. Комунікативна культура особистості.
28. Міжособистісна взаємодія в освітній діяльності.
29. Характеристика інтерактивної сторони спілкування.
30. Інтерактивна ідентифікація.
31. Основні характеристики почуттів і емоцій у спілкуванні.
32. Сприйняття і розуміння в структурі спілкування.
33. Перцептивна сторона спілкування та її характеристика.
34. Роль самопрезентації у фаховій міжособистісній комунікації.
35. Психологія ділового спілкування.
36. Репрезентативні системи у діловій комунікації.
37. Рольові та маніпулятивні класифікації.
38. Фактори ефективного спілкування.
39. Поняття, критерії та рівні успішного спілкування.
40. Комунікабельність, контактність та комунікативна сумісність.
41. Стратегії та тактики маніпулювання у спілкуванні.
42. Основні стратегії впливу на людину.
43. Засоби і механізми маніпулятивного впливу.
44. Маніпуляції у спілкуванні.
45. Розпізнання маніпуляції та захист від неї.
46. Транзактний аналіз спілкування. Типи трансакцій.
47. Основи асертивної поведінки

48. Психологічні девіації у поведінці особистості.
49. Тренінгові технології здобування навичок ефективного спілкування у процесі фахової міжособистісної комунікації.
50. Типологія конфліктів та їх динаміка.
51. Типи особистостей та ймовірність їх конфліктної поведінки у процесі спілкування.
52. Стили поведінки у конфлікті та їх доцільність.
53. Засоби та методи запобігання та подолання конфліктів у спілкуванні.
54. Конфлікти у навчанні, їх причини та види.
55. Управління конфліктами у сфері пожежної безпеки та шляхи їх вирішення.
56. Безбар'єрність у міжособистісній комунікації.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни здійснюється у таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

У навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда); наочні методи навчання (презентації, ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний.
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- метод проєктів;
- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік, стандартизовані тести, наскрізні та командні проєкти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень (тези доповідей), індивідуальні та групові завдання.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту

України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, вирішення ситуаційних завдань, виконання проектного завдання, підготовка тез доповіді, написання модульної контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Розподіл та накопичування балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- диференційований залік

Очна форма навчання

Розподіл балів												
Модуль 1												
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Сума балів за дисципліну
до 7	до 7	до 7	до 7	до 7	до 7	до 7	до 7	до 7	до 7	до 20	до 30	100

Заочна (дистанційна) форма навчання

Розподіл балів					
Модуль 1					
T.1 – T.3	T.4 – T.10	Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Підсумковий контроль (Диференційований залік)	Сума балів за дисципліну
до 3	до 7	до 10	до 60	до 40	100

* за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни (участь в олімпіадах, підготовка наукових статей, участь у конкурсах робіт, виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів із дисципліни тощо) здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів до 20.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру (включно із самостійною та індивідуальною роботою);
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти (зокрема самостійно опрацьованого матеріалу та виконання індивідуальних

завдань) під час роботи на заняттях та набутих навичок під час виконання завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів):

3 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь правильна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, є посилання на додатково опрацьовані джерела.

2 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки, професійна термінологія використана правильно.

1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Оцінювання **індивідуальних завдань** (самостійна робота) здійснюється на семінарських заняттях за шкалою від 0 до 1 балів.

Критерії оцінювання залежать від форми виконання завдання. Наприклад (оцінювання есе, дайджесту, реферату):

1 бал – отримують здобувачі, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

0,5 балів – отримують здобувачі, які частково виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

0 балів – отримують здобувачі, які не виконали завдання або у роботі яких виявлено факти академічної не доброчесності.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двадцяти тестових завдань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом навчального матеріалу, передбаченого програмою.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольної роботи за модулем (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів):

сума балів за правильне виконання тестового завдання складає 20 балів. «Вага» одного правильно вирішеного тестового запитання складає 1 бал:

1 бал – правильна відповідь;

0 балів – неправильна відповідь.

Сума балів за виконання ситуаційного завдання складає 10 балів. При його оцінюванні береться до уваги вміння застосовувати знання на практиці (у вигляді наведення власних прикладів), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та

факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

10 балів – питання розкрито в повному обсязі, відповідь правильна, наведено переконливу аргументацію, використовуються професійні терміни, наявний творчий підхід.

9-7 балів – питання розкрито правильно, але обґрунтування відповіді недостатнє, використана професійна термінологія.

6-4 балів – питання розкрито частково, допущені значні помилки при аргументації, термінологія використана з помилками.

3-1 бал – питання розкрито на рівні окремих фрагментів, аргументація відсутня.

0 балів – питання не розкрито.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань:

2 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь правильна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, є посилання на додатково опрацьовані джерела.

1 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у відповіді допущені незначні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі диференційованого заліку.

Для денної форми навчання підсумковий контроль здійснюється за результатами аудиторної, самостійної (зокрема й індивідуальної роботи).

Для заочної форми навчання підсумковий контроль за результатами аудиторної, самостійної (зокрема й індивідуальної роботи) – виконання контрольної роботи та підсумкового оцінювання. Кожен варіант підсумкового контролю складається з двох теоретичних питань та практичного завдання. Відповіді на поставленні завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання проблемних завдань тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання на підсумковому контролі (оцінюється від 0 до 40 балів):

40 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст поставлених завдань;

39-30 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

29-19 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без

глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

18-1 балів – здобувач частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту поставлених завдань.

Перелік теоретичних питань для підготовки до диференційованого заліку:

1. Розкрити зміст поняття «міжособистісна комунікація».
2. Розкрити зміст спілкування у системі міжособистісних і суспільних відносин.
3. Охарактеризувати предмет, функції та види міжособистісної комунікації.
4. Охарактеризувати індивідуальні особливості міжособистісної комунікації.
5. Описати особливості вербального і невербального спілкування: соціальний аспект.
6. Охарактеризувати основи міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки.
7. Розкрити зміст специфіки міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки.
8. Висвітлити стилі й моделі міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки.
9. Охарактеризувати гендерні аспекти міжособистісної комунікації у галузі цивільної безпеки.
10. Визначити причини виникнення конфліктів та основні стилі поведінки у процесі вирішенні конфліктів.
11. Охарактеризувати основні стратегії запобігання маніпулятивних впливів в умовах воєнного стану.
12. Особливості організації зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації (ЗМІ).
13. Охарактеризувати засоби розвитку професійної комунікації фахівця з пожежної безпеки.
14. Охарактеризувати гендерні аспекти професійної комунікації.
15. Особливості ведення публічного виступу в умовах воєнного стану (у випадку повітряної тривоги, блекауту тощо).
16. Вказати основні жанри писемного наукового мовлення, їх специфіку та характеристику.
17. Охарактеризувати культуру професійного спілкування у закладах вищої освіти.
18. Описати способи підвищення іміджу організації.
19. Визначити мету та завдання інформаційного пошуку; описати типи та види пошуку.

20. Розкрити сутність публічного виступу. Вказати види публічних виступів.

21. Висвітлити етапи підготовки до публічного виступу, наприклад – роз'яснювальна профілактична бесіда з населенням про вибухо небезпечні предмети.

22. Розкрити зміст вербальних та невербальних складників усної наукової комунікації.

23. Нереклексивне слухання.

24. Реклексивне слухання.

25. Випадки застосування видів слухання.

26. Структура діалогового спілкування.

27. Принципи ведення ділових бесід.

28. Пантоміміка: жести, пози, рухи у міжособистісній комунікації.

29. Етичні норми професійної комунікації фахівців з пожежної безпеки.

30. Формальність і неформальність у професійному спілкуванні фахівців з пожежної безпеки.

31. Розмежування кордонів у професійному міжособистісному спілкуванні.

32. Діалогічна, маніпулятивна, альтерцентристська, індіферентна спрямованість міжособистісної комунікації.

33. Поняття гендеру у міжособистісній комунікації.

34. Гендерні відмінності у міжособистісній комунікації. Невербальна гендерна комунікація. Вербальна гендерна комунікація.

35. Гендерні аспекти міжособистісної комунікації у галузі пожежної безпеки.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються). Неприпустимість використання мобільного телефону, планшета чи інших мобільних пристроїв під час занять без дозволу науково-педагогічного працівника.

3. Несвоєчасне виконання поставленого індивідуального завдання, терміни захисту індивідуального завдання, терміни ліквідації заборгованості щодо індивідуального завдання та відсоток зниження оцінки.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про кількість отриманих балів з навчальної дисципліни у викладача та вести власний облік цих балів.

5. При виконанні індивідуальної (самостійної) роботи здобувач зобов'язаний дотримуватись політики академічної доброчесності та вимог антикорупційного законодавства. У разі виявлення фактів порушення політики здобувач несе відповідальність згідно з Кодексом академічної доброчесної НУЦЗ України.

9. Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Освітньо-професійна програма «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека». Харків, 2023. 34 с.
2. Кришталь А.О. Соціальні аспекти міжособистісної комунікації: курс лекцій. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 144 с.
3. Борг, Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Харків: Фабула, 2019. 304 с.
4. Волошенко М.О., Азаркіна О.В. Психологія професійного спілкування: навч. посібник. Запоріжжя: Гельветика, 2021. 280 с.
5. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т., Мельничук Н., Чуприк Л. Етика ділового спілкування. Київ, 2019. 344 с.
6. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво: підручник. Київ: Алерта, 2021. 250 с.
7. Кодекс академічної доброчесності Національного університету цивільного захисту України. Черкаси: НУЦЗУ, 2025. 17 с.
8. Культура діалогу. Національний круглий стіл: збірник статей. Харків: Фоліо, 2021. 384 с.
9. Основи наукового мовлення: навч.-метод. посіб. / уклад.: О.А. Бобер, С.А. Бронікова, Т.Д. Єгорова та ін.; за ред. І.М. Плотницької, Р.І. Ленди. Київ: НАДУ, 2022. 48 с.
10. Пантелюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2020. 244 с.
11. Піз, А., Піз, Б. Мова рухів тіла. Київ: КМ-БУКС, 2021. 416 с.
12. Чалдіні, Р. Психологія впливу. Київ: КСД, 2022. 608 с.
13. Юнг, К. Психологічні типи. Київ, 2021. 752 с.
14. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навчальний посібник / за заг.ред. М.Ковалю. Львів, 2023. 307 с.

Додаткова:

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація. Київ, Центр навчальної літератури, 2024. 472 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2024. 342 с.
3. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підручник. Київ: КНЕУ, 2014. 383 с.
4. Васильченко М.І., Гришко В.В. Комунікативний менеджмент: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 208 с.
5. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: навч. посібник / за ред. Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 344 с.
6. Джонсон, Д.В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування. Київ: Вид. дім «КМ Академія», 2018. 287 с.

7. Зубенко Л.Г. Культура ділового спілкування: навчальний посібник. Київ: «ЕксОб», 2000. 200 с.
8. Кайдалова Л.Г., Пляка Л.В. Психологія спілкування: навч. посібник. Харків: НФаУ, 2011. 132 с.
9. Косюк О.М. Теорія масової комунікації: навч. посібник. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. 384 с.
10. Ломачинська І.М. Документно-інформаційні комунікації в системі соціальних комунікацій: навч. посіб. Київ: Ун-т «Україна», 2016. 325 с.
11. Мак-Квейл. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2018. 538 с.
12. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: «Центр учбової літератури», 2007. 448 с.
13. Палеха Ю.І. Документально-інформаційні комунікації: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 374 с.
14. Сайтерли І.А. Культура міжособистісних стосунків: навчальний посібник. Київ: «Академвидав», 2007. 239 с.
15. Шебаніна О.В., Клочан В.П., Тищенко С.І. Комунікації в публічному адмініструванні: навчальний посібник. Миколаїв, 2018. 200 с.
16. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 309 с.

Інформаційні ресурси:

1. Онлайн курс «Communicate like a PRO: навички професійної комунікації». URL: <https://www.globallogic.com/ua/course-communicate-like-a-pro/>

Розробник:
доцент кафедри соціальних
і гуманітарних дисциплін
ННІ цивільного захисту
к.пед.н., доцент

Аліна КРИШТАЛЬ